

تعریف قاعدہی لطف

دکتر باقرپور کاشانی

تعریف قاعده‌ی لطف

در خصوص قاعده‌ی لطف من یک تحقیق مفصلی چندین سال پیش داشتم. قاعده‌ی لطف، تقریرات مختلف و ابعاد مختلفی را در بر می‌گیرد. اما یک تعریفی که در بین کتب مطرح کلامی مطرح شده، این را من در چند خط در صفحه‌ی ۷۲ از کتاب «ستارگان هدایت» آوردم که نتیجه‌ی کتاب‌های مطرح کلامی، شده این مطالبی که الان مطرح می‌کنم.

اول اینکه این مطالب از چه کتاب‌هایی تلخیص و در نظر گرفته شده: کتاب شیخ مفید «النکت الاعتقادیة» صفحه‌ی ۳۵ تا ۳۹ این قاعده را شرح داده و تلخیصش آورده شده؛ کتاب «الذخیره فی علم الکلام» علی بن حسین علم‌الهدی (سید مرتضی) این را در صفحه‌ی ۴۱۰ آورده؛ کتاب «الرسائل العشر» یا صفحه‌ی ۹۸ تا ۱۰۷ از محمد بن حسن طوسی؛ کتاب «تلخیص المحصل» یا «نقد المحصل» صفحه‌ی ۴۰۷ از مرحوم خواجه نصیرالدین طوسی؛ «مناهج الیقین» صفحه‌ی ۴۳۹ از علامه حسن بن یوسف حلی؛ کتاب «الوامع الإلهیه» صفحه‌ی ۲۴۱ از جناب فاضل مقداد این را آوردند؛ مرحوم علامه مجلسی در «حق‌الیقین» صفحه‌ی ۶۴ این تعریف را آوردند؛ کتاب «اصل الشیعه و أصولها» از جناب محمد حسین بن علی کاشف‌الغطاء در صفحه‌ی ۷۴ آوردند؛ «دلائل الصدق» جلد چهارم صفحه‌ی ۲۵۳ از محمد حسن بن مظفر؛ و در «عقائد امامیه» صفحه‌ی ۵۱ از محمد رضا مظفر آورده شده است. به اینگونه من یک تعریف جامع و ساده از قاعده‌ی لطف که در بین کتب کلامیه مطرح شده آوردم.

تعریف قاعده‌ی لطف

متن نمونه تعریف این است:

«بر اساس قاعده‌ی لطف، گماشتن نبی یا امام، لطف است. لطف بر خدا واجب؛ پس گماشتن نبی و امام بر خدا واجب است.»

این تجرید قاعده، اما توضیحش:

«لطف چیست؟! لطف بخشش و موهبتی است که در پرتوی آن، اسباب پیروی از دستورات خداوند فراهم می‌آید و زمینه‌ی دوری از گناه آماده می‌شود.»

این متوقف به چیست؟! به هدف خلقت!

لطف چه بود؟!!

یک موهبتی و یک بخششی که در پرتوی آن خدا اطاعت و پیروی می‌شود و زمینه‌ی دوری از معاصی مهیا می‌شود.

«بی‌گمان نصب نبی و امام از سوی پروردگار از این ویژگی برخوردار است.»

چرا؟ زیرا نبی که مجرای علم الهی و تذکر نسبت به فرامین الهی هست، در

پرتوی آن خدا اطاعت و از معاصی دوری می‌شود؛ البته برای چه کسی؟!!

برای کسی که بخواهد! در مورد فاعل مختار این است که به جبر بنا نیست خوب شود! باید خودش بخواهد!

«زیرا تردیدی نیست که اگر در میان مردم شخصیتی باشد که برای برپایی علم

و عدالت در جامعه بکوشد و با هرگونه ظلم و فساد و جهل بستیزد و مردم را

به انجام وظایف الهی‌شان وا دارد و از ارتکاب گناهان باز دارد، زمینه برای رویکرد

آن‌ها به اطاعت الهی و پرهیز از گناهان، آماده‌تر و مقدمات صلاح و رستگاری

بشر فراهم می‌شود. گماشتن نبی و امام از سوی خداوند لطف است.»

تعریف قاعده‌ی لطف

یعنی چنین بازدارندگی را دارد و چنین ترغیبی رو انجام واجبات و ترک محرمات دارد.

و لطف بر خدا واجب است! چرا؟! چون نقض غرض هست! خلق کرده که عبادتش را بکنند، اگر حجت الهی را نفرستد، عبادت تحقق پیدا نمی‌کند! «زیرا ترک آن موجب اخلال در هدف آفرینش است. هدف خداوند از آفرینش انسان‌ها، بندگی و فرمان برداری و پرهیز از گناهان است.»
که مقدمه‌اش عرض کردم معرفة‌الله و معرفت به فرامین اوست.
«چنانچه لطف انجام نگیرد این هدف برآورده نخواهد شد و نقض غرض (خلاف هدف و منظور عمل کردن) از خداوند حکیم، زشت و ناپسند است.»